



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Corpus Juris Canonici**

**Gregor <XIII., Papst>**

**Coloniae Munatianæ, 1665**

XIII. De officio Archidiaconi.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

non quæ illi caro, vel humanus sensus iuaserit. Eapropter factis libris iugiter insisteret illum oportet: nec enim sufficit prælati bona conversatio, nisi addatur scientia doctrina.

*Episcopus hospitalis esse debet & liberalis. h. d.*  
**S**ed nec utramque sibi sufficere credat: nam largam quoque manum habere debet, & necessitate patientibus subvenire, alienam inopiam suam credens. Res suas inter histriones, venatores, aut aucupes minimè dispense: pauperes potius in hospitio recipiat, & facilius exemplo suo ad hospitalitatem subditos attrahat.

*Prelatus debet solertius esse, prudens & peritus, non solum perita literarum, verum etiam negotiorum.*

**S**obrius sit, non vinolentus: non sit percussor, & ad vindictam facili: imò in omnigenere rerum agendarum prudentiam secum habeat: si enim mancum aut debilem sancta contigere nequaquam lex divina permittit, quanto magis doni coelestis dispensatores esse non convenit (id quod est deterius) mente debilitatos.

*Episcopus non debet secularibus negotiis se implicare. h. d.*  
**S**icut autem Episcopum nullo errore convenit involvi, ita nulla debet cupiditate corripri: & propterea luctu cupidus esse prohibetur, & alicui etiam honesto negotio, ut sibi victum & necessariam quam, operam date. Nam & Dominus negotiatores de templo verberatos expulit, & Apostolo teste, nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.

*Vanitas studiosus esse debet Episcopus. h. d.*  
**P**udicus e quoque debet esse, & moribus & verbis pudorem præ se ferre. Eapropter Maguntino Concilio statutum legitur, ut nullus sacerdos feminas, de quibus suspicio potest esse, retineat: sed neq; matrem, aut amatam, aut forem retineat: quia & in illis, insigante diabolo, scelus perpetratum reperitur, aut in pedisse quis earum. Itaque domesticarum quoque personarum immoderatam familiaritatem vitabit.

*Qualis quis sit interius, debet per exteriora demonstrare. h. d.*  
**O**portet h item Episcopum ceterosque Ecclesiasticis officiis mancipatos, per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem indicare, & ideò, si præterquam ex causa urgenti, indumentis, præter ordinis ac officii decorem, præsertim publicè, luxuriantur, illorum impudentia variis modis, non minus recentioribus, quam antiquis Pontificum decretis coëcet. In summa, cum pro populo Episcopi suffragatores ad Deum parentur, necesse est ut omni genere virtutum ejus gratiam habere nitantur: quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI  
TITVLVS XIII.

*Archidiaconus est a iure constitutus vicarius, & quasi oculus Episcopi, & inter clericos cognoscit, visitat, & corrigenda emendat, & ardua ad Episcopum deferret, de cuius licentia potest etiam excommunicare, hoc dicit.*

**Q**uoniam verò gravis & lata est Pastoralis officii cura, recte constitutum est, ut aliqui in Ecclesia sint, qui unà cum Episcopo onus ferant, & sui Prælati valeant sublevare sollicitudinem. Talis est Archidiaconus, qui major post Episcopum, & ejus vicarius reperitur. Cujus vigilantia & solertia usque adeò

a Diss. 36. & seq. b Diss. 42. c Diss. 44. in sum. & per totum. d Can. 2. 21. q. 3. & per totum. e In sum. diss. 42. f Ca. ext. de cohabit. cle. & mul. g Diss. 24. in sum. & per totum. h Diss. 40. & de 2. eod. tit. de vit. & honest. prel. i Cap. 1. & c. ad hec nos. extr. 201. tit. & per totum. can. 1. vers. Archidiaconus. diss. 27.

in domo Dei excubare debet, ut oculus Episcopi non immeritò meruerit appellari. Ea propter debet is audire iurgia singulorum, & quæ corrigenda & emendanda viderit, corrigere & emendare. Quòd si qua fuerint ita ardua, quæ per eum commodè non possint terminari, ad Episcopum suum deferret. Displicet quoque ut Primitius, Sacrista, & Castos injuncti sibi muneris sollicitudinem diligenter exequantur. Sed & tertio quoque anno, si Episcopus non poterit, universam Parochiam circumire debet, & cuncta, quæ ordinatione vel emendatione indigere viderit, secundum Canonicas sanctiones corriget: & si Episcopi auctoritas accesserit, excommunicationis etiam sententiam feret.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI  
TITVLVS XIV.

*Archipresbyter est vicarius Episcopi, circa divina: & Archipresbyterorum dua sunt species. h. d.*

**N**on ablimiles Archidiaconis Archipresbyteri habentur: nam & ii Prælati sui circa spiritualia curam sublevant. Horum autem duplex est species: alii enim urbani sunt, alii autem exteri. Urbani sunt, qui præfatis sui absentis circa divina in urbe vicem sustinent, aut presentis curam minuunt: ut officium inchoando, celebrando, & benedicendo, & cunctis providendo, quæ sacerdotum ministerio perfici debent.

*Qua sit potestas foraneorum Archipresbyterorum. h. d.*  
**E**xteri sunt, qui circa singulas plebes constituti, non solum vulgi sollicitudinem gerunt, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam jugi circumspectione custodire debent: qui licet suis præfatis plebibus, ut Episcopus Matrìci præfati Ecclesiæ: nihil tamen contra sui præfatis ordinare decretum audent debent.

*Obtinentes aliquam præposituram, debent etiam habere ejus præposituræ ordinem. h. d.*  
**A**dmonendi e sunt autem ii, qui præpositura alicujus administrationem canonicè volunt obtinere, ut non solum nomen, verum etiam ordinem habere studeant. Unde d. nisi qui Archidiaconatum tenent, Diaconi: aut qui Archipresbyteratum, Presbyteri infra annum fiant, amittent honorem, etiam si iusta causa prohibente Presbyteri aut Diaconi esse non potuerint.

DE OFFICIO VICARII  
TITVLVS XV.

*Vicarius Episcopi non potest inquirere, punire, privare beneficiis, vel eadem conferre, nisi hæc specialiter sibi committantur. h. d.*

**P**er Vicarium quoque, cum Episcopus per se ipsum deservire & residere rationabili causa prohibetur: aut præfatus, omnibus commodè par esse non potest, Episcopalis representatur auctoritas. In quo tamen illud advertendum est, quòd licet per generalem officii commissionem Vicario factam e, causarum cognitio transferatur: potestas tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum excessus, seu aliquos à suis beneficiis vel administrationibus amovendi, vel beneficia conferendi (nisi specialiter concessa sit) non transferitur.

*Habens curam animarum in diversis Ecclesiis, vel laicus, non potest constitui vicarius.*  
**D**ebet autem Episcopus circumspectus esse, ne laicum vicarium sibi constituat. Indecorum f est enim, laicum hominem viros Ecclesiasticos judicare: nec in uno eodemque officio debet dispar esse professio. Quòd etiam lege divina prohibetur, dicente Moyses, Non arabis in bove & asino. Inde & Honoriana constitutione cavetur g. Ut Epi-

a Can. 1. vers. Archipr. diss. 25. b C. fin. tit. c Cle. 2. de arat. & qual. d Can. 1. diss. 66. e C. 2. & cop. seq. ee. tit. in 6. f Can. in nova aedific. 16. q. 7. g C. si. ext. co. tit.